

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ปัญหาการพัฒนาสังคมไทยที่ผ่านมา และผลกระทบต่อวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง

สถานการณ์ปัญหาการพัฒนาสังคมไทยกว่า 50 ปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่ประเทศไทยได้ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ เริ่มตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504 - 2509) จนถึงฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน จากการทบทวนสถานการณ์การพัฒนาในช่วงที่ผ่านมา กล่าวได้ว่าเป็นการพัฒนาที่ไม่สมดุลและไม่ยั่งยืน เนื่องจากประเทศไทยได้ใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับแนวคิดเศรษฐกิจเสรีนิยมหรือเศรษฐกิจทุนนิยมที่มุ่งพัฒนาเพื่อสร้างความมั่งคั่งและรายได้มาสู่ประเทศเป็นหลัก และใช้การเติบโตของรายได้ต่อหัวเป็นเครื่องมือวัดผลสำเร็จของการพัฒนา ด้วยความคาดหวังว่าการเพิ่มปริมาณสินค้าและบริการ การเพิ่มการจ้างงาน รวมทั้งประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการเติบโตทางเศรษฐกิจนั้น ในที่สุดแล้วย่อมจะสามารถกระจายไปสู่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศทำให้ปัญหา ความยากจนหมดไปได้ในที่สุด

การมุ่งเน้นไปที่การนำทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และความได้เปรียบด้านแรงงานราคาถูกมาใช้สนับสนุนการพัฒนาและขยายฐานการผลิต ซึ่งนำไปสู่การผลิตเพื่อส่งออกและอุตสาหกรรมที่ใช้ทุนและเทคโนโลยีที่สูงขึ้น ระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวในอัตราสูง แต่เป็นการเติบโตที่ต้องพึ่งพาทุน เทคโนโลยีและตลาดต่างประเทศ จึงส่งผลต่อความไม่สมดุลของโครงสร้างการพัฒนาประเทศ นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะในเรื่องการกระจายรายได้ ปัญหาความยากจนเพิ่มสูงขึ้น คนจนขาดศักยภาพในการดำรงชีวิต การว่างงานเพิ่มขึ้นและมาตรฐานความเป็นอยู่ของคนไทยมีแนวโน้มลดลง นอกจากนี้ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมอันเกิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลืองโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบ นำไปสู่ความขัดแย้งในสังคมมากขึ้น

การพัฒนาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อประชากรทุกกลุ่ม ไม่เว้นแม้แต่กลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูงห่างไกลในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย โดยเฉพาะใน

เรื่องการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ ที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกินและอำนาจในการจัดการป่าไม้ โดยผ่านกระบวนการทางกฎหมาย เช่น การประกาศเป็นเขตป่าสงวน อุทยานแห่งชาติ เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า ป่าทับที่ทำกิน ที่อยู่อาศัยของชาวบ้าน เมื่อมีการประกาศกฎหมายเหล่านี้กลุ่มชาติพันธุ์ได้กลายเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในป่าอย่างผิดกฎหมายทั้งๆที่เคยอยู่อาศัยและตั้งถิ่นฐานทำมาหากินมาก่อนที่รัฐจะประกาศกฎหมาย ผลกระทบที่ตามมา คือ การอพยพย้ายถิ่นจากพื้นที่สูงลงมาพื้นที่ราบหรือในเมืองใหญ่เพื่อดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจให้อยู่รอด หรือถ้ายังดำรงชีวิตในพื้นที่ต่อไปก็จะถูกจำกัดการพัฒนา ถูกข่มขู่จากทางเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นต้น ชุมชนบนพื้นที่สูงต้องแปรสภาพจากผู้อาศัยกลายเป็นผู้บุกรุกพื้นที่ ตกอยู่ในสภาพของความกลัว และท้ายที่สุดก็จบลงด้วยการถูกบังคับอพยพโยกย้ายมาเป็นแรงงานระดับล่างไร้ฝีมือในเมืองโดยปราศจากทางเลือกในการตั้งถิ่นฐานแต่อย่างใด ภายหลังจากที่กลุ่มชาติพันธุ์ในชุมชนได้อพยพออกจากที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยแล้ว ที่ดินเหล่านั้นก็ตกอยู่ในการครอบครองของนายทุนและผู้มีอำนาจอย่างถูกต้องตามกฎหมายต่อไป

ปรากฏการณ์เหล่านี้มีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น ผลของการอพยพย้ายถิ่นจากพื้นที่สูงสู่พื้นที่ราบทำให้กลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าไร้ที่อยู่อาศัยไร้ที่ดินทำกิน กลายเป็นแรงงานไร้ฝีมือ หรือที่แย่ไปกว่านั้นคือเข้าสู่อาชีพบริการทางเพศ ถูกจำกัดสิทธิถูกคุกคามในฐานะการเป็น “คนอื่นของชุมชน” สูญเสียวิถีชีวิตดั้งเดิม ทั้งประเพณีและวัฒนธรรมความเป็นเผ่าพันธุ์และระบบสังคมดั้งเดิมถูกทำลาย ทำให้ศักยภาพของชุมชนอ่อนแอลงจนไม่สามารถดูแลพึ่งพาตนเองได้ ส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย อาทิ การอพยพโยกย้ายแรงงานจากชุมชนที่สูงเข้าสู่เมืองอันเป็นที่มาของปัญหาสังคม เกิดผลกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศโดยรวม การคิดยาเสพติด โรคนอกใจ เด็กเล็ก เยาวชนและผู้หญิงไร้ที่อยู่อาศัย ขาดอาหาร ขาดคนดูแลเนื่องจากผู้นำครอบครัวถูกจับกุมติดคุก เยาวชนชนเผ่าจำนวนมากถูกระบบใหญ่กลืนกินหลงลืมวิถีชีวิตดั้งเดิมจนไม่สามารถสืบทอดเจตนารมณ์บรรพบุรุษได้ ถือได้ว่าเป็นการสูญเสียเอกลักษณ์เผ่าพันธุ์

นอกจากนั้นแล้วปัญหาในเรื่องอคติทางชาติพันธุ์ยังถือได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญมากสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ เห็นได้จากที่กลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าส่วนใหญ่มักจะถูกดูถูก ถูกกล่าวหาอยู่เสมอว่า สกปรก ป่าเถื่อน ไร้การศึกษา ตัดไม้ทำลายป่าคั่นน้ำลำธาร ค้ายาเสพติด และเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศชาติ ถูกจัดเป็นพลเมืองชั้นสอง ไม่มีสิทธิเท่าเทียมคนไทยทั่วไป ถูกกล่าวหา ถูกกดขี่ข่มเหงตลอดเวลา

กล่าวโดยสรุปได้ว่าปัญหาการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงจากชนบทเพื่อเข้ามาเป็นแรงงานในเมืองเป็นปรากฏการณ์ที่มีแรงผลักและแรงดึงและเป็นเรื่องทั่วไป ข้อผิดพลาดส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากทุนนิยมที่สร้างศูนย์กลางการเติบโต ดึงเอาการพัฒนากระจุกตัวและละเลยชนบท ส่งผลให้ชุมชนบนพื้นที่สูงต้องประสบปัญหาด้านการประกอบอาชีพ

โดยเฉพาะเรื่องที่ดินทำกิน เป็นผลต่อการดำรงชีวิตที่ไปเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ รายได้ไม่พอกับรายจ่าย สภาพปัญหาเหล่านี้จึงเป็นที่มาของการอพยพย้ายถิ่น ผนวกกับปัญหาของกลุ่มที่อพยพเข้ามาอาศัยก็เป็นชนกลุ่มน้อยที่ไร้สัญชาติได้ก่อให้เกิดปัญหาสถานะบุคคล การได้รับสิทธิประโยชน์ด้านต่างๆของระบบสังคมในชุมชนที่เข้ามาอาศัยอยู่ รวมไปถึงความไม่สมดุลของการอยู่ร่วมกันภายในชุมชนระหว่างกลุ่มคนอพยพกับคนพื้นราบ ความหลากหลายบนพื้นฐานของวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เหล่านี้ล้วนเป็นข้อจำกัดในการยอมรับในกติกาซึ่งกันและกัน พร้อมกันนี้ความซับซ้อนของปัญหาที่เชื่อมโยงไปสู่การจัดการทางสังคมยิ่งทำให้เกิดความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่ไปเกี่ยวข้องกับโครงสร้างการปกครองของคนพื้นราบ ทั้งมิติทางการเมือง การบริการด้านต่างๆ สิทธิประโยชน์ที่พึงได้รับของกลุ่มคนอพยพ และการเอื้อประโยชน์ในการประกอบอาชีพ สภาพปัญหาเหล่านี้จึงจำเป็นต้องหาแนวทางการแก้ไขอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการพัฒนาความร่วมมือร่วมใจในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

สถานการณ์ปัญหาการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในชุมชนบ้านแม่ดอกแดง

ชุมชนบ้านแม่ดอกแดงเป็นหมู่บ้านหนึ่งในจำนวน 13 หมู่บ้าน ที่อยู่ในตำบลเชิงดอย ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ภายใต้การปกครองโดยเทศบาลเชิงดอย ลักษณะภูมิประเทศเป็นป่าไม้ ภูเขา ลำห้วย มีพื้นที่ติดต่อกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และอยู่ใกล้ตัวเมืองเชียงใหม่ห่างจากเมืองประมาณ 18 กิโลเมตร

ประชากรส่วนใหญ่ในบ้านแม่ดอกแดงเป็นคนพื้นราบเชื้อสายไทยลื้อและไทยเงินที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มาช้านานซึ่งบางส่วนอพยพมาบ้านลวงใต้ บ้านล้านตอง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ในหมู่บ้านแม่ดอกแดงมีชุมชนย่อยๆตั้งอยู่หลายชุมชน มีชุมชนจำนวนหลายแห่งที่ยังไม่ได้มีการพัฒนาในด้านต่างๆโดยเฉพาะในด้านสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐาน จึงสร้างความยากลำบากให้กับประชากรในพื้นที่เป็นอย่างมาก ประกอบกับงบประมาณของเทศบาลเชิงดอยก็มีน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน เพราะมีพื้นที่รับผิดชอบจำนวนมากหลายหมู่บ้าน

สถานการณ์การอพยพของชุมชนกลุ่มชนเผ่าลาหู่เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่นั้น เริ่มต้นประมาณปี 2539 เนื่องจากมีกลุ่มชนเผ่าลาหู่จากหลายอำเภอบนพื้นที่สูงในเขตจังหวัดเชียงใหม่และ

เชียงราย ทั้งกลุ่มที่มีสัญชาติไทยและไม่มีสัญชาติไทย ได้อพยพย้ายถิ่นลงมาจากบนพื้นที่สูง เนื่องจากไม่สามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อหาเลี้ยงชีพได้เพียงพอต่อภาระค่าใช้จ่ายประจำวัน รวมทั้งบางครอบครัวก็ไม่มีที่ดินทำกิน จึงจำเป็นต้องมาทำงานรับจ้างทั่วไปในเมืองเชียงใหม่แทน เมื่อกลุ่มคนลาหู่ไม่สามารถเดินทางไป-กลับระหว่างตัวเมืองเชียงใหม่กับหมู่บ้านบนพื้นที่สูงได้ จึงได้อพยพเข้ามาอยู่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านแม่ดอกแดง โดยได้รับการช่วยเหลือผ่านมูลนิธิที่ทำงานด้านคริสต์ศาสนา ซึ่งส่วนใหญ่แล้วคนลาหู่ นับถือศาสนาคริสต์ โดยมูลนิธิด้านศาสนาได้ซื้อที่ดินและจัดตั้งโบสถ์ พร้อมทั้งตั้งเป็นกลุ่มชุมชนชาติพันธุ์เล็กๆ ในชุมชน ผนอกรวมกับการที่ในปัจจุบันได้มีชนเผ่าอื่นๆ ได้อพยพเข้ามาและซื้อที่ดินของคนในชุมชนบ้านแม่ดอกแดง เพื่ออยู่อาศัยเป็นจำนวนมากหลายครอบครัว ยิ่งสร้างความยากลำบาก ความเดือดร้อนให้กับชุมชนที่เป็นประชากรพื้นราบเป็นอย่างมาก

การอาศัยอยู่ร่วมกันในบ้านแม่ดอกแดงของประชากร 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคนบนพื้นที่สูง ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนชนบทที่อพยพเข้ามารับจ้าง โดยอาศัยการเป็นแรงงานเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพและกลุ่มคนพื้นที่ราบ ได้ก่อให้เกิดปัญหาที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นปัญหาในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านต่างๆ การเข้ามาแย่งอาชีพของประชากรดั้งเดิม การประกอบอาชีพ เช่น หาของป่า รับจ้างทั่วไป การใช้ประโยชน์จากทรัพยากร หรือแม้กระทั่งการทะเลาะวิวาทกันภายในชุมชน ความไม่ปลอดภัยในด้านทรัพย์สิน ยาเสพติด ศาสนาวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การไม่ให้ความร่วมมือกับชุมชน การทวงถามสิทธิด้านต่างๆ ที่พึงได้รับในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นสาธารณูปโภค น้ำประปา ไฟฟ้า รวมไปถึงสวัสดิการพื้นฐานจากรัฐ การศึกษาสำหรับกลุ่มเยาวชน การย้ายเข้าย้ายออกในแต่ละครอบครัว เป็นต้น เหล่านี้คือปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับชนเผ่าลาหู่ที่เข้ามาอยู่กับชุมชนบ้านแม่ดอกแดง

อย่างไรก็ตามมีความพยายามแก้ปัญหาในระดับชุมชนด้วยตนเอง พบว่าในช่วงที่ผ่านมาเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2552 ทางกลุ่มผู้นำชาวบ้านในระดับท้องถิ่น ได้มีการพูดคุยและวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าวในข้างต้น มีการหารือร่วมกันกับสมาชิกเทศบาลตำบลเชิงคอยโดยเฉพาะทางนายกเทศบาลตำบลได้ให้ความสำคัญต่อปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นโดยตรง มีการนำเสนอในวาระการประชุมในระดับตำบลของสภาเทศบาลเพื่อหาแนวทางแก้ไข ซึ่งในปัจจุบันวางเป้าหมายไปที่การพัฒนาให้เกิดเทศบัญญัติในการกำหนดแนวทางการอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติ

พันธุ์ที่แตกต่าง นอกจากนั้นแล้วยังมีการประชุมในระดับคณะกรรมการหมู่บ้าน เปิดเวทีให้ผู้นำชุมชนหลายฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อหาแนวทางในการป้องกัน โดยการออกกฎระเบียบของชุมชนเพื่อกำหนดแนวทางการอยู่ร่วมกัน ในขณะที่เดียวกันกลุ่มผู้นำชนเผ่าก็มองว่าจำเป็นที่ต้องมาหารือร่วมกัน เพราะถูกมองว่าเป็นจำเลยและเป็นที่มาของปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

ฉะนั้นจึงถือได้ว่าการพยายามแก้ไขปัญหาของชุมชนบ้านแม่ดอกแดงได้ยกระดับไปสู่การทำงานร่วมในระดับตำบล ซึ่งมีกลุ่มผู้นำหลายหมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลเชิงคอย ได้หาแนวทางการแก้ไขปัญหามุ่งเป้าหมายไปที่การสร้างความร่วมมือร่วมใจในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เพราะที่ผ่านมาเป็นลักษณะของต่างคนต่างอยู่ ไม่มีพื้นที่การหารืออย่างเป็นทางการเป็นขั้นเป็นตอน เนื่องด้วยนัยทางวัฒนธรรมและความหลากหลายของกลุ่มคน ผวนกับภาษาในการสื่อสารระหว่างกันที่เป็นอุปสรรค

จากสถานการณ์ดังกล่าวมาทั้งหมด จึงชี้ให้เห็นถึงปรากฏการณ์ของปัญหาความไม่สมดุลของการจัดการชุมชนที่เป็นผลมาจากการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงเข้ามาอยู่ในชุมชนที่มีประชากรพื้นที่ราบแห่งนี้ รวมถึงความจำเป็นในการแสวงหารูปแบบการแก้ไขปัญหาคือการอยู่ร่วมกันของคนสองกลุ่มที่แตกต่างกันในพื้นที่ตำบลเชิงคอย อำเภอคอยสะแกด จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยเหตุนี้การศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาความร่วมมือร่วมใจในการอยู่ร่วมกันของคนบนพื้นที่สูงกับคนพื้นราบในชุมชนบ้านแม่ดอกแดง หมู่ที่ 1 ตำบลเชิงคอย อำเภอคอยสะแกด จังหวัดเชียงใหม่ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพื่อนำเสนอถึงกระบวนการจัดการเรื่องอยู่ร่วมกันของคนสองกลุ่มที่แตกต่างทางชาติพันธุ์ อันจะนำไปสู่การเป็นตัวอย่างเพื่อปรับใช้สำหรับพื้นที่อื่นๆในสังคมไทยต่อไป

โจทย์การวิจัย

“การพัฒนากระบวนการความร่วมมือร่วมใจในการอยู่ร่วมกันระหว่างชุมชนคนพื้นราบกับชุมชนคนบนพื้นที่สูงในชุมชนบ้านแม่ดอกแดง มีลักษณะอย่างไร?”

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยและเงื่อนไขเรื่องปัญหาในการอยู่ร่วมกันระหว่างกลุ่มคนบนพื้นที่สูง (คนลาหู่) กับกลุ่มคนพื้นที่ราบ (คนเมือง) ในชุมชนบ้านแม่ดอกแดง
2. เพื่อพัฒนากระบวนการความร่วมมือร่วมใจในการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนบนพื้นที่สูง (คนลาหู่) กับกลุ่มคนพื้นที่ราบ (คนเมือง) ในชุมชนบ้านแม่ดอกแดง

ประโยชน์การวิจัย

1. ได้ทราบถึงปัจจัยและเงื่อนไขที่นำไปสู่ปัญหาในการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนบนพื้นที่สูง (คนลาหู่) และกลุ่มคนพื้นที่ราบ (คนเมือง) ในชุมชนบ้านแม่ดอกแดง
2. เกิดคณะทำงานและกิจกรรมในการพัฒนากระบวนการความร่วมมือร่วมใจของกลุ่มคนบนพื้นที่สูง (คนลาหู่) และกลุ่มคนพื้นที่ราบ (คนเมือง) ในชุมชนบ้านแม่ดอกแดง
  - 2.1 ได้ข้อมูลเรื่องสถานการณ์ปัญหาต่างๆพร้อมสาเหตุของปัญหาในการอยู่ร่วมกัน
  - 2.2 ได้แผนการดำเนินงานในการพัฒนากระบวนการความร่วมมือร่วมใจชุมชนบ้านแม่ดอกแดง
  - 2.3 ได้คณะทำงานระดับหมู่บ้าน ที่มีตัวแทนทั้งสองฝ่ายมาร่วมกันทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาความร่วมมือร่วมใจในการอยู่ร่วมกัน
3. เกิดรูปแบบในเรื่องการลดปัญหาในการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนที่แตกต่างกันทางชาติพันธุ์ ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาความร่วมมือร่วมใจในการอยู่ร่วมกันของชุมชนพื้นที่อื่นๆในประเทศไทยในระยะเริ่มต้นของการแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหา

ขอบเขตในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาความร่วมมือร่วมใจในการอยู่ร่วมกันของคนบนพื้นที่สูง (คนลาหู่) กับคนพื้นที่ราบ (คนเมือง) ในชุมชนบ้านแม่ดอกแดง หมู่ที่ 1 ตำบลเชิงคอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. บริบทและสภาพทั่วไปของชุมชนบ้านแม่ดอกแดง และประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชุมชน
2. ทบทวนสถานการณ์ปัญหา ปัจจัยและเงื่อนไขที่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนบนพื้นที่สูง (คนลาหู่) กับคนพื้นที่ราบ (คนเมือง) ในการอาศัยอยู่ร่วมกันในพื้นที่บ้านแม่ดอกแดง
3. การพัฒนากระบวนการความร่วมมือร่วมใจของชุมชนในการอยู่ร่วมกันในบ้านแม่ดอกแดง

ขอบเขตด้านการศึกษาวิจัย

การศึกษาเรื่องนี้เป็นงานวิจัยเชิงกระบวนการ เน้นการสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงวิถีคิดเรื่องทัศนคติเชิงชาติพันธุ์ผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ให้กับกลุ่มคนเป้าหมายที่มาร่วมเป็นคณะนักวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ศึกษาเป็นสำคัญ โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ในขั้นตอนของการร่วมกันออกแบบกิจกรรมเพื่อสร้างแนวทางการอยู่ร่วมกันในชุมชนบ้านแม่ดอกแดงเท่านั้น ยังไม่สามารถนำไปสู่ขั้นตอนการปฏิบัติจริง ซึ่งปรากฏออกมาเป็นกิจกรรมเฉพาะด้านต่างๆได้

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 1 ปี 5 เดือน (เดือนมกราคม 2553 – พฤษภาคม 2554)

ขอบเขตด้านพื้นที่

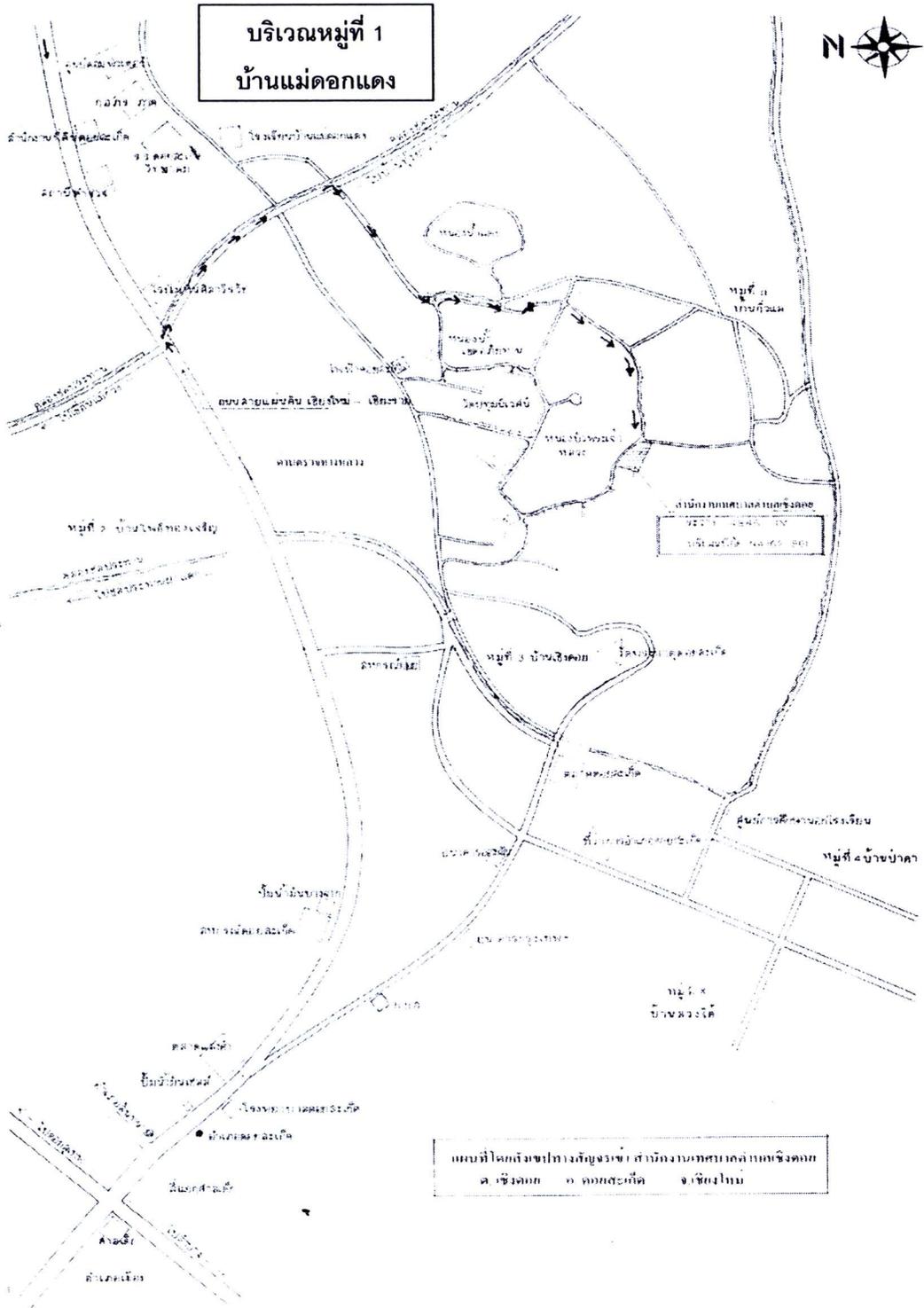
ศึกษาเฉพาะในพื้นที่บ้านแม่ดอกแดง หมู่ที่ 1 ตำบลเชิงคอย อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตด้านประชากรในพื้นที่ บ้านแม่ดอกแดง หมู่ที่ 1 ตำบลเชิงคอย อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มคนเมืองมีประชากรจำนวน 463 ครัวเรือน จำนวนประชากร แยกเป็นชาย 637 คน หญิง 626 คน รวม 1,263 คน

กลุ่มคนลาหู่ที่อพยพมาตั้งชุมชนในหมู่บ้านแม่ดอกแดง รวม 5 ชุมชน จำนวนประชากร 76 ครัวเรือน รวมมีประชากร 432 คน

ภาพ 1 แผนที่หมู่บ้านศึกษาวิจัย

นิยามศัพท์

เพื่อให้งานวิจัยฉบับนี้มีขอบเขตที่ชัดเจนและมีความเข้าใจที่ถูกต้องในความหมายของศัพท์ที่ใช้จึงกำหนดความหมายเฉพาะไว้ ดังนี้

ความร่วมมือร่วมใจ (collaboration) หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่มุ่งขจัดความขัดแย้ง โดยต้องการให้เกิดความพอใจทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น เป็นความร่วมมือร่วมใจในการแก้ไขปัญหาที่มุ่งให้เกิดประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจะเป็นลักษณะ “ชนะ – ชนะ” (win - win) ในที่นี้เจาะจงไปที่พฤติกรรมของผู้นำชุมชนหมู่บ้านแม่ดอกแดง ที่ร่วมกันทำงานวิจัยท้องถิ่นเพื่อค้นหาคำตอบในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

คนพื้นราบ (lowland people) หมายถึง คนพื้นเมืองที่มีถิ่นอาศัยดั้งเดิมอยู่ที่บ้านแม่ดอกแดง มีขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อในการดำรงชีวิตอยู่กับธรรมชาติเดียวกัน

คนบนพื้นที่สูง (highland people) หมายถึง กลุ่มคนชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง ในที่นี้คือกลุ่มชนเผ่าลาหู่ที่อพยพย้ายถิ่นฐานมาอยู่อาศัยที่บ้านแม่ดอกแดง

ภูมิปัญญา (folk wisdom) หมายถึง องค์ความรู้ที่ฝังแน่นอยู่ในคน ชุมชน ในวิถีชีวิต ความเชื่อ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีในการจัดการชุมชน การอาศัยอยู่ร่วมกันแบบธรรมชาติและเอื้ออาทรต่อกันของชุมชนทั้งคนพื้นราบและคนบนพื้นที่สูงในบ้านแม่ดอกแดง

กลุ่มหย่อมบ้าน (community area) หมายถึง กลุ่มคนบนพื้นที่สูงที่อพยพย้ายถิ่นฐานมาอยู่ในหมู่บ้านแม่ดอกแดงและบริเวณโดยรอบ เป็นกลุ่มตามพื้นที่ที่ดินที่ดั่งบ้านเรือน

การผลิตซ้ำทางชุมชน (traditional community reproduction) หมายถึง การที่ชนเผ่าลาหู่มีวิถีชีวิตตามสภาพแวดล้อมแบบดั้งเดิมที่คุ้นเคยกับการอยู่กับป่า และเมื่อเข้ามาอาศัยอยู่ในสังคมเมือง ก็ยังใช้วิถีชีวิตตามสภาพแวดล้อมแบบดั้งเดิมอยู่เช่นเคย

ปัจจัย (factor) หมายถึง เหตุที่ทำให้สิ่งต่างๆเกิดขึ้น ในที่นี้หมายถึงเหตุที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งเกิดขึ้นและเหตุที่เอื้อให้เกิดการอยู่ร่วมกัน

เงื่อนไข (condition) หมายถึง สิ่งที่ทำให้เหตุเกิดการขยายผล ในที่นี้หมายถึงสิ่งที่ทำให้เหตุเกิดการขยายผลไปสู่ความขัดแย้งมากขึ้น สิ่งที่ทำให้เหตุเกิดการขยายผลไปสู่การเอื้อให้เกิดการอยู่ร่วมกันง่ายขึ้น

ทัศนคติทางชาติพันธุ์ (ethnic attitude) หมายถึง มุมมองทางความคิดของคนในเชิงลบที่มีต่อกลุ่มคนที่เป็นเผ่าพันธุ์ หรือชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ตามป่าเขา โดยมักมองว่าเป็นคนล่าหลัง สกปรก ไม่มีการศึกษา